

АЙЗЪК АЗИМОВ

ОГЛЕДАЛЕН ОБРАЗ

Част 0 от „Разкази за работи“

Превод от английски: Пенка Дамянова, 2001

chitanka.info

ТРИТЕ ЗАКОНА НА РОБОТИКАТА:

1. Роботът съзнателно, или чрез своето бездействие не може да наранява човек.

2. Роботът е длъжен да се подчинява на заповедите на човека. Изключение правят случаите, които противоречат на Първия закон.

3. Роботът трябва да защитава собственото си съществуване. Изключение правят случаите, които противоречат на Първия и Втория закон.

Лидж Бейли тъкмо палеше лулата си, когато вратата на кабинета му рязко се отвори. От изненада и възмущение той изпусна предмета, който остана забравен на пода. Лидж нямаше време за него. Взираше се в новодошлия и не вярваше на очите си.

— Данил Оливоу — възкликна той. — Божичко, наистина ли си ти?

— Абсолютно си прав — отговори високият бронзов посетител. Правилните му черти не издаваха вълнение. — Съжалявам, че се наложи да те посетя без предупреждение. Ситуацията е деликатна. Изисква дискретност дори тук, на Земята. Във всички случаи обаче съм щастлив да те видя отново, стари приятелю Илайа!

И роботът подаде ръка с напълно човешки маниер. Бейли се взираше в нея, все още непроумяващ какво става. После се овладя и отвърна на поздрава.

— Данил, ти си добре дошъл по всяко време, но какво става? Каква е тази деликатна ситуация? Пак ли има проблеми? На Земята, искам да кажа!

— Не, приятелю Илайа. Няма нищо общо с твоята планета. Става дума за спор между математици, нищо повече. Наложил се много набързо да осъществим космически скок...

— Значи спорът е възникнал в космическия кораб?

— Точно така. Малка дискусия, но хората я взеха удивително на сериозно.

Бейли се усмихна.

— Не се учудвам, че не разбираш човека. Той не се подчинява на Трите закона.

— Това наистина е голям недостатък и хората излишно си създават проблеми — отбеляза мрачно Данил. — Може би за вас това се отнася по-малко, защото на Земята живеят повече човешки същества, отколкото на останалите звездни светове. Няма значение, аз мисля, че би могъл да ни помогнеш.

Роботът Данил замълча за момент и после сякаш заговори по-бързо:

— Все пак има правила в човешкото поведение, които съм опознал. Например, според вашите стандарти, в момента не съм достатъчно добре възпитан. Не се поинтересувах за здравето на съпругата и детето ти.

— Добре са, благодаря. Синът ми учи в колеж, а Джеси се занимава с политика. Отчитам любезността ти. Сега казвай за какво си дошъл!

— Както вече споменах, осъществяваме космически скок — започна Данил. — Предложих на капитана да се консултираме с тебе.

— И капитанът се съгласи? — Бейли си представи как авторитарният и надут ръководител на междузвезден полет би се консултирал със землянин.

— Мисля, че той е в положение, в което би могъл да се съгласи с всичко. Още повече, че те препоръчах горещо. Всъщност, казах истината. Накрая се съгласих аз да водя преговорите. Не исках екипажът и пътниците да слизат на Земята.

Сред пътниците на междузвездния кораб „Ета Карина“ има двама математици. Те пътуват към Аврора, за да участват в конференцията на невробиофизиците. Спорът възникна между тези двамата — Алфред Бар Хумболд и Дженао Сабат. Ти, приятелю Илайа, чувал ли си за тях?

— Не ги познавам — заяви Бейли. — Нямам представа от математика. Слушай, Данил, сигурно не си казал, че съм математик и...

— Няма такова нещо, приятелю Илайа. Не съм твърдял това, още повече, че не става дума за математика.

— Е, продължавай!

— След като не ги познаваш, позволи ми да ти обясня, приятелю Илайа. Доктор Хумболд е на двеста и седемдесет години. Прости ми, приятелю!

— Нищо, нищо — успокои го раздразнен Бейли. Той беше добре запознат с продължителността на живота в космическото пространство. — И, въпреки възрастта си, той продължава да работи? На Земята математиците след техните двеста...

Данил го прекъсна спокойно:

— Доктор Хумболд е един от тримата най-известни математици в Галактиката. Доктор Сабат, от друга страна, е все още млад с неговите петдесет. Въпреки това се е наложил като един от най-големите таланти в неразбираемите лабиринти на математиката.

— Значи и двамата са велики — отбеляза Бейли. Той си спомни за лулата и я вдигна от пода. Реши, че няма смисъл да я пали и изтръска тютюна. — Какво се случи? Да не е станало убийство?

— Единият от тях иска да унищожи репутацията на другия. Доколкото познавам човешките закони, това е по-лошо от физическо унищожение.

— Понякога е така. Кой е виновникът?

— Това е проблемът, приятелю Илайа!

— Продължавай!

— Доктор Хумболд започна пръв. Преди да се качи на кораба, той имал прозрение как промените на нервните микровълни да се абсорбират от мозъчната кора. Методът се отличава с изключителна проникателност, но аз не мога да го пресъздам. Това няма значение. Колкото повече размислял доктор Хумболд, толкова повече се убеждавал, че притежава нещо революционно. Нещо, което ще обезличи всичко, постигнато от него досега в областта на математиката. Тогава открил, че и доктор Сабат е на борда.

— Разбирам! Значи се е опитал да обсъди концепцията си с него?

— Точно така. Двамата се били срещали преди на научни форуми и се уважавали един друг. Хумболд запознал колегата си с подробностите. Сабат високо оценил идеите, но изразил недоверие към откривателя. Разгорещен, Хумболд се затворил два дена и подготвил книжа, с които да изложи концепцията си на конференцията. За негова изненада колегата му направил същото. Докладът му сякаш бил отражение на неговия.

— Предполагам, че Хумболд е бил бесен?

— Абсолютно.

— Какво е обяснението на Сабат?

— Същото, като на Хумболд.

— Тогава къде е проблемът?

— Всичко си е на място. Съществува единствено размяна на имената. Според Сабат, той е създал теорията и той се е консултирал с Хумболд. Хумболд бил онзи, оценил високо неговия труд.

— Тогава всеки твърди, че другият е откраднал неговите идеи. Това не ми звучи като проблем изобщо. За да докажат правотата си, е достатъчно да представят записки от изследванията си. Те сигурно имат дати. Според тях би могло да се отсъди правото на приоритет. По липсата на хронология и последователност лесно би могло да се изобличи фалшификаторът.

— За друга наука си прав, приятелю Илайа, но това е математика. Там не се провеждат научни експерименти. Доктор Хумболд се кълне, че всичко е в главата му. Нищо не било отбелязано, преди да седне и да подготви книгата за конференцията. Доктор Сабат, разбира се, твърди същото.

— Тогава приложи по-драстичен метод. Подложи ги на психотест и открий кой лъже!

Роботът Данил поклати глава.

— Приятелю Илайа, Вие не разбирате! И двамата са известни учени, членове са на Имперската академия. Като граждани и учени те са неприкосновени за граждански съд. Единственият начин е някой от тях доброволно да отстъпи правата си пред специално жури.

— Тогава ги принуди да го направят! Фалшификаторът няма да признае вината си. Той не може да си позволи психотест. Невинният ще отстъпи и проблем не съществува!

— Не става и така, приятелю Илайа. Да се отречеш от правата си в този случай, означава невъзвратима загуба на престиж. И двамата категорично отказват да се явят пред специален съд. За тях най-важно е достойнството. Въпросът за вина, или невинност, е на втори план.

— Тогава бих те посъветвал да оставиш нещата, както са. На неврофизичната конференция ще бъде пълно с капацитети и...

— Това означава да нанесем унищожителен удар върху науката. Двата автоматично се превръщат в инструмент за скандал. Дори

невинният ще бъде обвинен като създател на такава ситуация. Изглежда, проблемът трябва да се реши от разследване, каквото и да струва това.

— Добре. Аз не съм астронавт, но разбирам, че друг изход няма. Каква е тяхната позиция?

— Хумболдт е съгласен. Твърди, че ако Сабат признае плагиатство и му разреши той да докладва на конференцията, няма да предявява обвинение. Постъпката на колегата му ще остане тайна, запазена от него и от капитана на кораба.

— Но младият Сабат не е съгласен?

— Напротив. Той напълно подкрепя предложението на учения, но отново с промяна на имената. Като в огледален образ.

— И те просто седят и никой не отстъпва?

— Всеки очаква другия да признае вината си, приятелю Илай.

— Е, да чакат тогава!

— Капитанът не може да позволи това. Две алтернативи очакват разрешение. Първата е, че ако и двамата продължат да се инатят, когато корабът пристигне в Аврора, ще се развихри интелектуален скандал. Капитанът, който е отговорен за мира на кораба, ще бъде обвинен, че не е разрешил спора.

— И коя е втората?

— Тази, че единият може да признае вината си. Въпросът е, дали ще го направи, защото е виновен, или за да предотврати скандала. Правилно ли ще бъде да ошетим по-етичния? Той ще поеме вината, за да не страда науката. Капитанът ще е единственият, запознат със случая. Той не желае до края на живота си да изпитва угризения от това, че е поперчил да възтържествува правдата.

Бейли въздъхна, после каза:

— Интелектуална игра на котка и мишка. Кой ще се пречупи пръв, преди да стигнат Аврора? Това ли е цялата история, Данил?

— Не съвсем. Има и други свидетели на спора.

— По дяволите! Защо не ми каза веднага? Кой са те?

— Личният сътрудник на доктор Хумболд...

— Робот, предполагам?

— Да. Казва се Престън. Той е присъствал още на първоначалните дискусии и изцяло поддържа своя господар.

— Значи твърди, че доктор Хумболд е изложил теорията си на Сабат и той я е одобрил?

— Точно така.

— Разбирам. Това решава ли проблема? Предполагам, че не?

— Прав си. Причината е, че съществува и втори свидетел. Личният сътрудник на доктор Сабат — роботът Ида. По една случайност, той е на същата възраст с Престън. Произведени са в една и съща фабрика и са служили еднакво дълго на господарите си.

— Странно съвпадение... Много странно!

— Трудно може да се отсъди поради противоречивата позиция на двата робота.

— Роботът Ида казва същото като Престън.

— Абсолютно идентична история, но с огледално обърнати имена.

— Роботът Ида твърди, че младият Сабат, който още няма петдесет... — Лидж Бейли не успя да овладее иронията в гласа си. Той самият наближаваше петдесет, но далеч не се чувстваше млад. — Сабат е имал идеята в главата си. Описал я е на доктор Хумболдт и той гласно е изразил своето възхищение?

— Точно така, приятелю Илайа.

— Тогава единият от роботите лъже!

— Така изглежда.

— Лесно е да се открие кой. Дори повърхностен преглед от опитен роботист...

— И той не би свършил работа в този случай, приятелю Илайа. Само заключението на квалифициран роботопсихолог би имало тежест тука. Такъв липсва на борда. Само когато стигнем в Аврора...

— Тогава нещата ще излязат извън контрол. Добре, ти си на Земята. Тук може да заплашим някой роботопсихолог. Със сигурност нищо от това, което става тук, няма да стигне до Аврора.

— Освен ако двамата учени откажат техните работи да бъдат изследвани тук. Земянинът ще трябва... — Данил многозначително замълча.

Лидж Бейли настоя.

— Специалистът трябва да докосне роботите!

— Това са сътрудници с опит...

— Не може да се цапат от ръцете на землянин? Тогава как мога да помогна аз, по дяволите? — Той млъкна и се намръщи. После добави: — Съжалявам, Данил, не виждам защо трябваше да ме намесваш!

— Аз бях на кораба, без да имам някакво отношение към проблема. Капитанът се обърна към мен, защото имаше нужда да сподели. Аз изглеждам достатъчно като човек, а като робот — може да ми гласува доверие. Разказа ми цялата история и ме попита как бих постъпил. Отговорих му, че познавам на Земята някой, който би могъл да помогне.

— Господи Боже — измърмори Бейли.

— Помисли, приятелю Илайа! Ако ти успееш да разрешиш този проблем, каква кариера те очаква тук, на Земята? Нищо няма да се публикува, разбира се. Капитанът обаче е човек с влияние в своя свят и умее да се отблагодарява.

— Току-що ме подложи на голямо изпитание!

— Сигурен съм — заяви уверено Данил, — че вече имаш идея как да процедираш!

— Така ли? Предполагам, имаш предвид обичайното интервю на двамата математици?

— Страхувам се, приятелю Илайа, че няма да пожелаят да слязат на Земята. Нито биха се съгласили да отидеш при тях.

— Нито има начин да бъде принуден човек от Космоса да го направи, независимо от причините. Разбирам това, Данил, но... Мислех за разговор по вътрешната телевизионна система.

— Не биха се съгласили да ги разпитва землянин.

— Тогава как бих могъл да помогна? Дали не мога да говоря с роботите?

— Не биха пуснали и роботите си на Земята.

— За Бога, Данил, та ти си тук!

— По мое настояване. Когато съм на борда на кораб, имам право да взимам такива решения сам. Единственият, който би могъл да ми попречи, е капитанът. Но той повече от мен желаше да установя контакт с теб. След като си мой приятел, реших, че ще е по-добре да ти стисна ръката, вместо да разговаряме по телевизията.

Лидж Бейли омекна.

— Оценявам жеста, Данил, но продължавам да мисля, че е било по-добре да ме държиш далеч от тази история... Мога ли, все пак, да разговарям с роботите по телевизията?

— Мисля, че това би могло да се уреди.

— Най-сетне имаме нещо!

— Но ти си детектив, приятелю Илайа, а не роботопсихолог!

— Няма значение. Нека, преди да ги видя, да помисля малко. Кажете ми, възможно ли е и двата робота да казват истината? Може би силата на гласовете на двамата математици е била еднаква. Вероятно и двамата са помислили, че неговият господар пръв е дал идеята. Може би единият робот е чул едната половина на дискусията, а другият — другата?

— Твърде е възможно, приятелю Илайа. И двата робота възпроизвеждат разговора по еднакъв начин — колеблив и неточен.

— Тогава е абсолютно сигурно, че единият робот лъже?

— Да.

— Мога ли видя запис на доказателствения материал, или за това е нужно присъствието на капитана?

— Помислих, че ще искаш това и съм ги донесъл.

— Най-сетне нещо хубаво. Вече разпитвани ли са роботите и записан ли е разпитът?

— Роботите просто разказаха версиите си. Кръстосан разпит е разрешен само на роботопсихолог.

— На мен — също.

— Ти си детектив, приятелю Илайа, а не...

— Добре, Данил. Ще се опитам да използвам космичната психология. Детективът може да направи това. Обикновено роботът лъже, ако трябва да спазва Трите закона — да защити своето съществуване. Според Втория закон, ще излъже, ако трябва да защити човека, на когото служи. А първият му повелява да го направи, за да спаси човешки живот.

— Точно така.

— В този случай всеки от роботите защитава професионалната репутация на своя господар. Значи е мотивиран да излъже. За него спасяването авторитета на учения е равнозначно със спасяването на неговия живот.

— Въпреки това, чрез лъжата, всеки от роботите би навредил на другия господар, приятелю Илайа.

— По тази логика според тях вредата ще е по-малка, ако излъжат, отколкото да кажат истината. — Лидж Бейли се замисли за момент, после продължи: — Добре, може ли да говоря първо с робота Ида?

— Сътрудника на доктор Сабат?

— Да, робота на младежа.

— Ще ми отнеме само няколко минути да свържа микрослушалката към проекционния апарат — отговори Данил. — Необходим ми е бял екран. Тази стена ще ми е достатъчна, ако ми позволиш да преместя филмите?

— Действай! Ще трябва ли да използвам микрофон?

— Не. Моля да ме изчакаш, приятелю Илайа. Трябва да се свържа с кораба и да уредя интервюто с робота Ида.

— Ако ще отнеме време, Данил, защо не ми дадеш транскрипта. Трябва да го проуча като доказателствен материал.

Докато Данил подреждаше установката, Лидж Бейли запали лулата и разлисти филмовия материал. Не след дълго Данил каза:

— Ако си готов, приятелю Илайа, може да започваш. Роботът Ида чака. Или искаш още време за записите?

— Не — въздъхна Бейли. — Не откривам нищо ново. Включи ме и дай нареждане интервюто да бъде записано и транскрибирано.

Роботът Ида беше основно метална структура. Нямаше хуманоиден вид като този на Данил. Образът му изглеждаше още по-нереален, отразен от проекционния апарат. Тялото му бе масивно и някак квадратно. Бейли бе виждал много такива.

— Здравей, робот Ида — започна Бейли.

— Здравейте, сър — отговори робот Ида. Гласът му бе дрезгав, но напълно човешки.

— Ти си личният сътрудник на доктор Сабат, нали?

— Да, сър.

— От колко време, момче?

— Двадесет и две години, сър.

— И репутацията му е твърде важна за теб, нали?

— Да, сър.

— Толкова важна, колкото неговия живот?

— Не, сър.

— Толкова важна, колкото репутацията и на друг?

Роботът Ида се поколеба за момент, после рече:

— Такива ситуации са строго индивидуални, сър. Няма общо правило за действие.

Бейли се разколеба. Космичните роботи говореха по-уверено от моделите на Земята. Не беше сигурен, че ще успее да надхитри такъв.

— Ако решиш, че репутацията на твоя господар е по-важна от тази на доктор Алфред Бар Хумболд, би ли излъгал?

— Да, сър.

— Лъжеш ли в показанията си, отнасящи се за обвиненията към твоя господар?

— Не, сър.

— Но ако си излъгал, сега пак ще го направиш, за да потвърдиш тезата си?

— Да, сър.

— Добре, нека да помислим върху това. Твоят господар притежава огромна репутация в областта на математиката, но е млад човек. Ако Дженао Сабат се е изкушил да плагиатства, репутацията му ще пострада, но той ще има време да я възстанови. Пред него стоят още много интелектуални триумфи. Колегите му ще обяснят допусната от него грешка с младежкия му темперамент. Бъдещето му на учен няма да бъде обречено.

От друга страна, ако доктор Хумболд се е изкушил да открадне идеята на своя колега, положението е по-сериозно. Той е човек на възраст, чиито трудове се използват вече няколко века. Репутацията му на учен до този момент е брилянтна. Всичко това обаче ще рухне. Той няма да има време да я възстанови през малкото оставащи му години. Разбираш, че доктор Хумболд е в по-тежка ситуация. Върху това трябва да се помисли, нали?

Последва дълга пауза. После робот Ида каза спокойно:

— Показанията ми бяха фалшиви. Автентична е работата на доктор Хумболд. Моят господар неправилно се опита да извлече дивиденди от нея.

— Много добре, момче. Няма да говориш е никого по случая, освен ако капитанът не ти нареди. Извинен си за допуснатата грешка.

Екранът избледня. Бейли запуфка с лулата си.

— Мислиш ли, че капитанът е чул разговора, Данил?

— Сигурен съм в това. Освен нас, той е единственият свидетел.

— Добре. Сега да чуя другия.

— Но какъв смисъл има, приятелю Илайа. Не са ли достатъчни признанията на робот Ида?

— Те не означават нищо.

— Нищо?

— Разбира се. Аз изтъкнах, че положението на доктор Хумболдт е по-тежко. Ако беше излъгал, щеше да превключи на истината, за да го защити. Ако бе казал истината, щеше да превключи на лъжа, пак със същата цел. Абсолютен огледален образ и ние не сме постигнали нищо.

— Тогава какъв е смисълът да разпитваме робот Престън?

— Няма такъв, ако огледалният образ е перфектен, но той не е. Основата на симетрията е, че единият робот лъже, а другият казва истината. Нека да видя Престън. Ако транскрипцията на робота Ида е готова, искам да я гледам.

Проекционният апарат бе включен отново. От екрана се виждаше робот Престън — идентичен с Ида. Имаше само тривиална разлика в дизайна на гръдния кош.

— Здравей, робот Престън — каза Бейли. Докато говореше, разглеждаше запис от разпита на Ида.

— Здравейте, сър. — Гласът му бе абсолютно копие на предишния робот.

— Ти си личен сътрудник на доктор Алфред Бар Хумболд, нали?

— Да, сър.

— От колко време, момче?

— Двадесет и две години, сър.

— И репутацията на твоя господар е важна за теб?

— Да, сър.

— Чувстваш ли се длъжен да я защитаваш?

— Да, сър.

— Толкова, колкото да защитаваш неговия живот?

— Не, сър.

— Толкова важна, колкото репутацията на друг?

Роботът Престън се поколеба, после изрече:

— Такива ситуации са строго индивидуални, сър. Няма общо правило за действие.

— Ако решиш, че репутацията на твоя господар е по-важна от тази на Дженао Сабат, би ли излъгал, за да я защитиш?

— Да, сър.

— Излъга ли в показанията си относно спора му с доктор Сабат?

— Не, сър.

— Но ако си излъгал, сега пак ще го направиш, за да защитиш първоначалните си показания, нали?

— Да, сър.

— Добре, нека да помислим. Твоят господар, Алфред Бар Хумболд, е математик с огромен авторитет в областта на математиката. Освен това е на преклонна възраст. Ако по отношение на доктор Сабат е действал неетично, това ще се отрази на неговата репутация. Но трудовете му, които се използват векове наред, ще говорят в негова полза. Той ще се измъкне невинен от ситуацията. Хората ще погледнат на неговата постъпка като израз на старчески каприз, недостоен за осъждане.

От друга страна, ако доктор Сабат е излъгал, нещата са много по-сериозни. Той е млад човек с недостатъчно добре изграден авторитет сред научните среди. Пред него стоят столетия, през които да трупа знания и нови открития. Тази перспектива ще бъде прекъсната навеки от едно младежко недомислие. Той рискува бъдещето си на учен, за разлика от твоя господар. Разбираш сега, че доктор Сабат е в по-неизгодно положение и заслужава по-голям компромис, нали?

Последва дълга пауза. После робот Престън изрече спокойно:

— Направих изложението си, когато...

Тук той млъкна.

— Моля, продължавай, робот Престън — подкани го Бейли.

Отговор не последва.

— Страхувам се, приятелю Илайа, че робот Престън е в стазис. Не е в състояние да говори.

— И това ми стига — каза Бейли. — Накрая възпроизведохме симетрия. От чутото досега ми е ясно кой е виновникът.

— Как така, приятелю Илайа?

— Помисли! Предположи, че не си извършил престъпление и роботът ти знае за това. За да се отървеш от обвинения, е необходимо единствено роботът ти да свидетелства. Ако обаче си извършил престъпление, ти ще зависиш от лъжите на своя робот. Тази позиция е

по-рискована. Роботът е програмиран да казва истината. Лъжата му ще бъде по-нестабилна, отколкото истината. Престъпникът ще трябва да даде специална заповед на машината да лъже. По този начин Първият закон ще бъде съществено подкрепен от Втория.

— Звучи правдоподобно — отбеляза Данил.

— Да предположим, че имаме по един робот от двата типа. Единият ще превключи от истината без сериозен проблем. Само малко ще се поколебае. Другият ще превключи от лъжата, но с огромни усилия. В резултат ще изгорят някои позитронни пътища в мозъка му и той ще изпадне в стазис.

— И след като роботът Престъпник изпадна в такова състояние...

— Неговият господар, доктор Хумболдт, е плагиатът! Ако предадеш веднага това на капитана, той би могъл да го принуди да признае. Щом го направи, очаквам да ме известиш на минутата.

— Със сигурност ще го направя. Ще ме извиниш, приятелю Илай! Трябва да разговарям с капитана насаме.

— Разбира се. Може да използваш конферентната зала. Тя е екранирана.

Докато отсъстваше Данил, Бейли не можеше да работи. Седеше, потънал в тежко мълчание. Много неща зависеха от неговия анализ, а той съзнаваше, че му липсва опит в роботопсихологията.

Роботът Данил се завърна след половин час — най-дългият в живота на детектива.

Нямаше начин да се отгатне резултатът от безизразното лице на хуманоида. Бейли си наложи да запази спокойствие.

— Какво стана, Данил? — попита той.

— Точно както го предвиди, приятелю Илай. Доктор Хумболд е направил самопризнания. Надявал се е Сабат да отстъпи и да му позволи един последен триумф. Кризата е преминала и капитанът ти е много благодарен. Позволи ми да предам неговите възхищения от удивителните ти способности. Смея да се надявам, че и аз ще бъда поощрен, тъй като аз го насочих към тебе.

— Радвам се — изрече Бейли. Коленете му бяха омекнали. На челото му бе избила пот. — Само, моля те, не ме подлагай отново на такова изпитание!

— Ще се опитам, приятелю Илайа. Всичко ще зависи от важността на случая, от твоята близост и от други фактори. Междувременно имам един въпрос...

— Да?

— Какво би станало, ако предположим, че превключването от лъжа към истина е също толкова лесно, колкото обратното? Няма ли да е по-логично, след като роботът Престън изпадна в стазис, доктор Сабат да е виновен?

— Прав си, Данил, но друг аргумент изобличи лъжеца. Доктор Хумболд е признал, нали?

— Да. Интересува ме, приятелю Илайа, как можа толкова бързо да схванеш истината, след като са възможни аргументи и в двете посоки?

Устните на Лидж потръпнаха. После се отпуснаха в усмивка.

— Защото взех предвид човешката психология, а не тази на робота. Работя повече с хора и ги познавам по-добре. С други думи, бях стигнал до извода, че по-възрастният математик е виновен, още преди да интервюирам роботите. Провокирах асиметричен отговор у тях и интерпретирах отговорите в съответствие с първоначалния си извод. Изявленията на личните сътрудници бяха достатъчно драматични, за да издадат виновника. Собственият ми анализ на човешкото поведение не беше достатъчен.

— Любопитно ми е какъв е този анализ?

— Господи, Данил, мисли! Не е необходимо да питаш. Има и друга гледна точка за асиметрията на огледалния образ, освен отношението истина-лъжа. Това е възрастта на математиците — единият е старец, а другият — младеж.

— Съгласен съм, но какво от това?

— Ясно си представям как един млад човек бива внезапно осенен от удивителна, революционна идея. Бърза да я обсъди с възрастен колега, смятан от студентски години за бог в тази област. Никак не си представям, обаче как един възрастен и богат, потънал в слава учен, ще бъде внезапно осенен от революционна идея, която ще споделя с един младеж. Следователно, би ли опитал младежът, попаднал в един кораб с корифея в математиката, да открадне негова разработка? Това е немислимо. От друга страна, старецът, ясно съзнаващ западащите си сили, не би пропуснал шанса за една

последна слава. Накратко казано, не звучи убедително доктор Сабат да е плагиатствал. Виновен е Хумболд.

Данил мисли дълго върху чутото. След това протегна ръка и каза:

— Трябва да тръгвам, приятелю Илайа. Срещата ми с теб беше удоволствие. Може би скоро отново ще се видим!

Бейли сграбчи топло ръката на робота.

— Ако не възразяваш, Данил, бих желал да не е толкова скоро!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.